

A SZTAMBULI SZERAILBAN

európaiak által látott nyugati nyelveken írt codexek. *)

Legújabb időben több nyugat-európai tudósnak sikerült az idézett helyiségben őrzött könyvtár némely példányait látni; jelesen a Konstantinápolyban lakó Mordtmannak háromszor, egyszer Fischen-dorf, másodszer Lepsius társaságában. — Az 1862-ki május havában két ízben látták e könyvtár több darabjait Kubinyi, Ipolyi és Henszlmann; végre 1863-ban az osztrák nagykövet Dethiert, konstantinápolyi lakost küldte ki e czélra. Mordtmann, Kubinyiéék és Dethier lajstromozták az általuk látott könyveket, és lajstromuk összehasonlítása a következő eredményre vezet:

I. Dethiernek lajstroma.

Profan írók.

* Rhetorica Georgii Trapezontii.

* Plauti Comoediae. A kiadott 20 színdarab.

* Plinius et alii panegyristae.

* Polybii Historiae Nicolai Perottii.

* Scriptores Historiae Augustae, Aurelius Victor, Aelius Spartianus, Julius Capitolinus, Aelius Lampridius, Volgatus (sic) Gallianus, Trebellius Pollio, et Flavius Vopiscus.

* Cornelii Taciti fragmenta: Annales et historia. Semmi mi ki nincs adva.

* Teophrastus de Plantis Theodori Gazae Salonici.

* Commentarii Julii Caesaris Libri XIV.

* Svetonii vita XII. Caesarum 1487-ki évvel.

* Sillii Italici poetae de 2-do bello punico Libri XVII.

*) Henszlmann Imrénének az Akadémia 1864. april 25-én bemutatott jelentése. A *-al jelölt codexeket immár hazánkban bírjuk.

Egyházi írók.

* Augustinus de Civitate Dei.

* Chronicon Eusebii, traductum per Hyeronimum cum additionibus Prosperi.

* Eusebii de praeparatione evangelica, opus traductum per Georgium Trapezuntinum 1449—1455. közt.

* Tertullianus adversus Marcionem, opus traductum per Septimium Florentinum. 1468-ban Nyitrán fejeztetett be leírása. „Finivi transcurrendo Nitrie de 11 Junii 1468. Emendare bene non potui propter inemendatum exemplar.“ Ezekből Kubinyiek láttak és meghatároztak Dethier-rel egyezőleg tizenkettőt, Mordtmann ezeknek csak hármát látta, t. i. Eusebiust, Tertulliant és Julius Caesart, a kettőt Kubinyiek nem látták. Mind a 14 kézirat kétségen kívül a Corvinából származik, ezt egyezőleg állítják Dethier és Kubinyiek.

II. Dethier lajstroma.

Profan írók.

* Regulae grammaticales, versus et prosa.

* Cicero de amicitia, de oratore, de senectute, de officiis, somnium Scipionis et alia, in fine epistola Sti Bernardi.

* Gabrielis de Concurrezio Mythologia antiqua.

* Scriptores Historiae Augustae ut supra Nr. 5. Spartianus, Capitolinus, Lampridius, Gallicanus, Pollio et Vopiscus.

* Vitruvii de architectura volumina duo in foliis 129, et Candidi peregrine historie 1463-ki évvel.

* Festi Pompeji Lexicon vocum latinorum.

* Quinti Curtii Rufi historiarum Alexandri magni 1491-ki évvel.

Egyházi írók.

Biblia latina.

* Itinerarium Clementis papae traductum ex Greco per Rufinum Aquilegiensem.

Dethier második lajstromának Mordtmann csak hat, Kubinyiek csak négy darabját látták, t. i. a grammatikát, Cicerót, Concurrezio mythológiáját és Kelemen pápa itinerariumát.

A felhozott 23 kéziratban nincsen semmi, a mi nem volna kiadva.

Dethiernek jegyzéke itt végződik, mert ő figyelmét csak a Corvinának bizonyos, vagy valószínű darabjaira terjeszté ki; azonban voltak a Corvinában kétségkívül oly könyvek is, melyeket Mátyás nem íratott le egyenesen könyvtára számára, hanem készen vett meg. A szerail ezen gyűjteményében lehetnek tehát a Corvinának oly codexei is, melyek Mátyás kéziratának jellegét nem viselik magukon; ez pedig annál bizonyosabb, mert Mordtmann, ki megint görög codexet keresett, határozottan állítja, hogy a szerailban nyomát sem találta a Palaeologok könyvtárának.

Ezen könyvek közül látták:

III. Kubinyiék lajstroma.

Profán kéziratok.

* Vita Hadriani aliorumque imperatorum.

* Liber Synonimorum Ven. Magistri Simonis Januensis.

* Magistri Campani Glossarium.

* Liber posteriorum Aristotelis. Magistri Pauli de Venetiis; íratott 1449-ben és 1451-ben.

Historia Naturalis cum figuris.

* Versus varii.

Εὐκλείθου Γεωμετρία és *Ἡρώου ἀλεξανδρείου ἐπιπέδου μέτροσις.*

Kisebb görög codex.

Még egy kisebb görög codex.

Nagyobb görög codex rosz állapotban. Történeti munka a Komnenok korából.

Olasz Seneca.

* Olasz Dante, képekkel.

Illyr codex.

* Historiographus, kezdődik Nagy Sándorral.

Egyházi kéziratok.

* Speculum humanae salvationis, képekkel.

* Alberti magni de mineralibus.

Nagy Antiphonale, zsoltárral és ritualéval.

Szt. János evangéliuma görög nyelven.

Ezek közt látta Mordtmann is az Antiphonalét, Dantét, Simonis Synon. Aristoteles posterioresét, és a nagyobb görög történeti görög codexet; de ezeken kívül látta még a következőket is:

IV. Mordtmann lajstroma.

Profán kéziratok.

Ein kabalistisches Werk.

Homerus cum Eustathii scholiis.

Ptolemaei Astronomia.

Idem.

Diogenes Laërtius: Leben und Meinungen der Philosophen.

Ein Manuscript unbekanntes Inhaltes.

Aristoteles *Περὶ ζῶων μορῶν.*

Aristoteles *Περὶ γενέσεως φθοράς.* Procli Diadochi Lyeii *στοιχείωσις φυσική.* Heronis opera geometr. hydrostatica. Pythagorae Carmen aureum cum commentariis. Phocydis gnomae.

Ptolemaei geographia. Dionysii Periegetae Descriptio orbis.

Eudemii Rhetoris *Ἀεξέων χρησιμῶν συναγωγή.*

Ein griechisch-lateinisches Wörterbuch.

Ein Werk medizinischen Inhaltes.

Hesiodi Theogonia cum commentariis

Historia Universalis. (Byzantin. Gesch. Werk).

Pindari Carmina.

Noch ein Werk über Byzantin. Geschichte.

περὶ ἰδιωμάτων (lateinisch).

* Eine lateinische Grammatik.

Acht Folioblätter mit allegorischen Reiterfiguren der 7 Planeten mit lateinischen Versen.

* Ein chirurgisches Manuscript, sehr alt, mit vielen Figuren.

* Aristides et Catonis Censorini vitae e Plutarcho in latinum versae a Francisco Ribaro Veneto.

Liber Trogi Pompeji.

Ein Buch über Logik.

P. Candidi Grammaticon L. II. ejusdem peregrinae historiae L. III.

Catalonisch.

* Eine sailing direction für das Mittelmeer.

Descriptio Insularum Archipelagi. — Beide sehr merkwürdig.

Türkisch.

Skizzenbuch eines türkischen Hofbeamten.

Egyházi kéziratok.

Ἐξηγησις τῆς βιβλίου, τὸν ψαλτηριῶν καὶ ἑγζωμῶν τοῦ Δαβὶθ.

Antonii Monachi *Συναγωγή λέξεων.*

Ein himnologisches Manuscript.

Ein ascetisches Werk.

Glagolitische Schrift.

Die vier Evangelien slovenisch.

Heiligen Legenden slovenisch.

Kubinyiek és Mordtmann lajstromában van több kiadatlan, ú. m. a nagy görög. a Komnenek korából származó történet, P. Candidi két munkája stb.

A KONSTANTINÁPOLYBÓL ÉRKEZETT CORVINÁK BIBLIOGRAPHIAI ISMERTETÉSE.

Közli: Csontos János.*)

A Konstantinápolyból visszakerült kéziratokat három csoportra osztályozhatjuk. Az elsőbe tartoznak a kétségtelen Corvinák, melyek Mátyás király egyenes megrendelésére írtak és a címlepon az ő címerét viselik.

A második csoportba helyezzük azokat, melyek nincsenek ugyan Mátyás király címerével díszítve, de kiállítási jellemők vagy egyéb körülmények valószínűvé teszik, hogy Mátyás király könyvtárából származnak.

A harmadikba azokat, melyek a Corvinák characteristiconját nem bírják, a mi azonban nem zárja ki azt, hogy vásárlás vagy ajándék útján Mátyás király könyvtárába kerültek, vagy a régi magyar királyi könyvtár alkatrészeit képezhették.

*) Kedves kötelességemnek tartom itt Dr. Pulszky Károly úrnak, ki a Corvinák műtörténeti részének leírásában segítségemmel nyújtott, őszinte köszönetemet kifejezni.